

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.272

Dimarts, 3 de maig del 2016

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► El valencià de sempre: dormir redó
- 2 Maria Cucurull ► Sis errors que cada dia sentim/diem en català
- 3 Jordi Badia i Pujol ► Sabem massa castellà
- 4 Termcat ► Què és un *maker* i com es pot dir en català?
- 5 Pere Mayans ► La immersió lingüística a Catalunya: una mica d'història
- 6 Pere Ortís ► Correspondre a les gràcies
- 7 Patricia Morató ► El valencià al sud del sud
- 8 Enllaços

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica dues vegades per setmana, dimarts i divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició: Isabel Casadevall.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat.   @InfoMigjorn

1 El valencià de sempre: dormir redó

Eugeni S. Reig

El valencià de sempre (Alzira: Bromera, 2015), pàg. 250

dormir redó

Dormir molt a gust i de manera ininterrompuda durant unes quantes hores.

–*Mama, estic molt cansadeta.*

–*Millor, aixina esta nit dormiràs redoneta.*

Una cosa és *dormir redó*, que és el que fem quan ens adormim després d’haver-nos cansat molt i d’eixa manera descansem i ens refem, i una altra cosa és *dormir a plom* (o com *l’algeps*, o com *un plom*, o com *un tronc*, o com *una pedra*, o com *una soca de carrasca* o com *una soca d’olivera*), que és el que fem quan tenim molta son, probablement perquè fa temps que no dormim. Són conceptes molt acostats, però no idèntics. No hem de confondre *dormir redó* i *dormir com una pedra* de la mateixa manera que el castellà no confon *dormir a pierna suelta* i *dormir como una marmota*.

En valencià també es diu: dormir plàcidament

La llengua estàndard sol emprar: dormir plàcidament

En castellà es diu: *dormir plácidamente*, *dormir a pierna suelta*

2 Sis errors que cada dia sentim/diem en català

Maria Cucurull

El Periòdic (Andorra), 21/04/2016

<http://www.elperiodic.ad/opinio/article/51150/6-errors-que-cada-dia-sentimdiem-en-catala>

Tots parlem la llengua com bonament podem. Uns perquè no han estat mai escolaritzats en català, altres perquè l’han après de grans, i encara uns altres que tenen un fort contacte amb la llengua castellana. Sigui pels motius que sigui, tots cometem errors, calquem estructures d’altres llengües i ens contagiem d’expressions que no són pròpies del català i, de fet, gairebé cada dia fem les sis errades que us presentem a continuació, us animeu a rectificar-les?

1. **DOS QUARTS DE VUIT.** Sona el despertador! Riiing! Riiing! Riiing! Mentre ens concedim aquells cinc minuts de fer el ronso pensem que són les «set i mitja». I des d'aquell moment la llengua ja grinyola. El fet que la societat hagi substituït gairebé en massa l'hora catalana per la manera de dir l'hora en castellà va més enllà del fet de fer una incorrecció gramatical. Cada llengua és una manera d'entendre el món i si nosaltres tradicionalment n'hem dit «dos quarts de vuit» és perquè el concepte de temps es veu amb optimisme, mirem endavant, pensem sempre en l'hora que encara ha d'arribar. No és més difícil ni més fàcil, senzillament el rellotge es divideix en tres quarts. Fer un calc del castellà no fa que sigui més còmode, ni ho simplifica, sinó que és una altra manera de dir-ho, menys nostrada, allunyada de la manera genuïna que no fa tants anys era l'única que se sentia pel carrer.

2. **TENIR TEMPS.** I de tant de ronsejar resulta que se'ns ha fet tard i pensem allò de «no em dóna temps» d'esmorzar. I ja hem dit la segona espifiada del dia. I és que el temps no es dóna... En català «tenim temps» i si necessitem més estona per fer una cosa, demanarem que ens «deixin més temps» per fer-la.

3. **LES POSTRES.** La tercera errada arriba a l'hora de dinar. Després del primer i el segon, arriben «les postres», sempre en femení i sempre en plural perquè és un mot invariable. I és que tant si mengem unes maduixes com si escollim un flam, demanarem unes postres. Són pocs els restaurants que tenen la carta amb una secció on diu «postres» i no «postre» igual que són poques les vegades que demanem «el compte» i no «la compta» (forma castellana).

4. **EN/HI.** Quantes vegades al llarg d'un dia prescindim d'aquests pronoms? Però som conscients que sense pronom no hi ha referent i, per tant, la frase no té sentit. «Aniràs?» si no especifiquem l'on, la frase queda inacabada, no s'entén. No heu notat mai que el vostre interlocutor es queda parat esperant que la pregunta continuï? I davant d'un «Tens?» si no diem què volem que tingui l'altre, és impossible que dedueixi què voleu que posseeixi. EN (expressa objecte) i HI (es refereix a un lloc) sense aquests pronoms les oracions queden coixes.

5. **Haver de.** Continuem el dia i, com sempre, el tenim ple d'obligacions: hem d'anar a comprar, hem d'anar al gimnàs, hem de fer el sopar... Però aquesta perífrasi d'obligació ja fa molts anys que s'ha substituït pel «tenir que». La diferència entre ara i fa un temps és que sabíem que no el podíem escriure, malgrat que oralment se'ns escapés. Avui, però, les noves generacions no són conscients que no poden escriure un «tinc que anar», de fet, fins i tot podem trobar llibres de text que troben acceptable l'opció «tenir de», és a dir una barreja de les perífrasi d'obligació castellana amb la preposició catalana.

6. **ON ETS?** I acabem el dia situant-nos. Per què ens costa tant utilitzar bé el verb «ser» i el verb «estar»? Simplificant-ho molt, el «ser» expressa permanència i la localització on ens trobem. El verb «estar», en canvi, expressa un estat transitori. És a dir, que podem dir que «l'Elisabet és molt activa però avui està cansada». També podem dir que «ara és a casa i que s'hi estarà fins a les 6»; però és incorrecte dir «on estàs?» i tampoc té sentit preguntar si «està l'Elisabet?» quan el que volem saber és si «hi ha l'Elisabet».

T'has sentit identificat en algun d'aquests errors?

3 Sabem massa castellà

Jordi Badia i Pujol

Blog *El clot de les Ànimes*, 27/04/2016

<http://blocs.mesvilaweb.cat/jbadia/category/circumstancies/>

Aquest títol pot semblar un elogi de la ignorància, però us convido a veure quatre casos que el justifiquen.

Cas 1: en Sergi

Té trenta anys i és independentista, fill d'aragonesos —ara també independentistes. El cercle d'amistats d'en Sergi és majoritàriament catalanoparlant. Va rebre tota l'educació en català. Parla en català amb la seva dona i amb el seu fill. Assegura que pensa en català. Però ha decidit d'escriure un bloc en castellà. Alguns amics seus no ho entenen, però ell els ho explica així: «Hi ha gent de les Espanyes que em segueix i si escrigués en català els perdria; en canvi, vosaltres m'entendreu tant si ho faig en català com si ho faig en castellà.» Si els seus amics d'aquí entenguessin el castellà com entenen l'anglès (és a dir, poquet tirant a gens), en Sergi potser hauria fet una altra tria.

Cas 2: la capatassa de l'ajuntament

És una dona competent, molt. Sap menar la brigada com no ho havia fet ningú. Té cinc treballadors: tres són nats aquí, un a l'Argentina i un al Marroc. A les set del matí, quan els explica les feines, s'hi adreça en el seu català de Casserres. Però n'hi ha dos que no l'entenen i li demanen que els ho repeteixi en castellà. I ella ho fa, és clar, perquè en sap, de castellà. S'hi esforçaran, ells, a aprendre la llengua pròpia del país? No cal, la capatassa ja sap castellà. L'única

cosa que no acaben de capir és per què no els parla directament en castellà, a tots cinc.

Cas 3: en Gonzalo i en Marc [\[vegeu-lo al blog *El clot de les Ànimes*\]](#)

Cas 4: la meva àvia i els estudiants de la professora M. Carme Junyent

Al llibre *Escoles a la frontera*, la professora Carme Junyent explica una anècdota que fa riure, o no. Diu que una vegada l'ex-reina espanyola Sofía va anar a visitar el Parlament de Catalunya i es va interessar per unes escales. Volia saber on duien. «Arriba están las golfas», va dir un subaltern. Es veu que més endavant, el seu home —l'ex-rei Juan Carlos— hi féu una visita i també s'interessà per «las golfas». Fins aquí l'acudit que fa gràcia. Però M. Carme Junyent hi afegeix que alguns dels seus alumnes universitaris no entenen l'acudit, perquè no saben què són unes golfes. Us n'adoneu? La meva àvia no hauria entès l'acudit perquè sabia molt poc espanyol i el mot «golfas» no l'havia sentit mai. Els de la meva generació l'entendem, perquè sabem què vol dir «golfes» i «gol-fas». Els estudiants de M. Carme Junyent no entenen l'acudit perquè ja ignoren el significat de «golfes». Aquesta és l'evolució del català. Com hi ha món.

PS(1). A mi, l'acudit que reporta na M. Carme Junyent em va fer gràcia. Però en Jem Cabanes, en tornant de [la presentació del llibre a VilaWeb](#), em va fer adonar que no feia gràcia que em fes gràcia. Fou ell qui em va fer recuperar l'autocentrament. No agrairé mai prou aquests viatges amb el meu amic i mestre.

PS(2). En canvi, el gran Xammar sí que n'era, d'autocentrat. Llegiu [això](#) i us en convencereu.

Si teniu suggeriments, deixeu un comentari al [blog de l'autor](#), on també podeu subscriure-us per rebre un avís cada vegada que hi hagi novetats. • [Golfes a RodaMots](#)

4 Què és un 'maker' i com es pot dir en català?

El blog del TERMCAT, 14/04/2016

<https://termcat.blog.gencat.cat/2016/04/14/que-es-un-maker-i-com-es-pot-dir-en-catala/>

Un *maker* és una persona que es dedica a idear i fabricar objectes, especialment tecnològics o artesanals, amb el suport d'eines digitals. Tot i l'ús estès de la forma anglesa, en català proposem dir-ne [faedor | faedora](#). Es tracta de la proposta que va rebre més vots en l'enquesta que vam plantejar via Twitter so-

bre l'alternativa catalana possible per al manlleu anglès (la podeu consultar en [aquest enllaç](#)).

La forma *faedor / faedora* és adequada lingüísticament i semànticament. És un terme normatiu recollit amb el sentit genèric de 'Persona que fa alguna cosa'. Etimològicament és un derivat del verb arcaic *faer* o *faser* 'fer', amb l'adjunció del sufix *-dor* (del llatí *-tor, -toris*, que indica agent o professió relacionat amb el verb corresponent). És un cas, doncs, de revitalització d'un terme propi que passa a designar un neologisme.

En alguns contextos en què *maker* s'utilitza com a aposició de substantius com ara *cultura*, *moviment* o *espai*, es pot optar també per altres formes en català com ara *fem-ho: cultura (del) fem-ho, moviment fem-ho*, etc.

Podeu consultar la fitxa completa d'aquest terme al [Cercaterm](#).

5 La immersió lingüística a Catalunya: una mica d'història

Pere Mayans

Lliure i Millor, 16/04/2016

<http://lliureimillor.cat/la-immersio-linguistica-a-catalunya-una-mica-dhistoria-per-pere-mayans/>

El 23 de juny de 1978, amb l'aprovació del Reial Decret 2092/1978, s'incorporava oficialment la llengua catalana al sistema educatiu no universitari. Amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (Llei Orgànica 4/79) i la Llei 7/1983, de normalització lingüística a Catalunya, es definia un marc general favorable al català, com a llengua pròpia de Catalunya¹ i també com a pròpia de l'ensenyament no universitari.

Amb aquest marc legal i amb l'experiència dels docents que havien anat introduint l'ensenyament de i en llengua catalana a les escoles de Catalunya, el curs 1983-1984 s'iniciava formalment el procés de catalanització del sistema educatiu i es començaven a aplicar les metodologies del Programa d'Immersion Lingüística (PIL)² en zones on l'alumnat era majoritàriament monolingüe en castellà. Unes metodologies, cal recordar-ho, de tractament integrat de llengua i continguts (molt abans que el terme es popularitzés amb les metodologies d'ensenyament d'una llengua estrangera mitjançant àrees curriculars), on la llengua, en aquest cas, era la primera llengua de l'escola, però era la segona llengua de molts dels alumnes (actualment, el català pot ser la 3a, 4a o, fins i tot, 5a llengua d'un percentatge important d'alumnes procedents de la nova immigració).

L'aplicació del Programa d'Immersió Lingüística es basava, en un primer moment, en la voluntarietat dels familiars a l'hora d'acceptar-lo per als fills, la convicció professional dels claustrats per dur-lo a terme, les estratègies didàctiques adequades per aplicar-lo i la valoració de la llengua familiar dels nens i les nenes per part del centre educatiu. Cal destacar, a més, que el PIL es va desenvolupar sempre en un marc legal que establia que "els alumnes no siguin separats en centres diferents per raons de llengua" i que, alhora, s'havia de garantir que "tots els infants de Catalunya, qualsevol que sigui llur llengua habitual en iniciar l'ensenyament, han de poder utilitzar normalment i correctament les dues llengües oficials al final de l'educació obligatòria".³

Sens dubte, aquesta iniciativa, ambiciosa i complexa, ha estat un dels èxits col·lectius de l'escola catalana, i dues de les moltes causes que el van fer possible van ser el consens ampli de tota la societat, i l'entusiasme i la professionalitat dels mestres, que varen saber associar aquesta catalanització del sistema educatiu amb la renovació pedagògica i amb una aposta clara per una escola de qualitat.

[Llegiu la continuació d'aquest article i les notes a *Lliure i Millor*](#)

6 Correspondre a les gràcies

Pere Ortís

Nació Digital, 25/04/2016

<http://www.naciodigital.cat/naciosolsona/noticia/18609/correspondre/gracies>

La pràctica totalitat dels catalans, quan els diuen gràcies, responen: 'De re', "De nada", a l'Amèrica Llatina "Por nada". És ràpid, curt i sec, la qual cosa no vol dir que no sigui un manlleu. Un dels infinits manlleus en què els catalans hem anat caient a través dels anys i panys d'influència a mansalva sobre la nostra pobra llengua d'una altra d'estranya, que l'ha ben desfigurada farcint-la de manlleus, servilismes, mimetismes, que pràcticament la fan un dialecte seu. Quan, per ignorància o per malícia, per totes dues coses, diuen que *el catalán es un dialecto del castellano*, tenen més raó que no sembla.

Compte, no és pas aquella pruija que alguns s'inventen que volem dir les coses diferents de com les diu el castellà, que és un altre vici que tenim molt en compte, sinó el simple desig de parlar una llengua neta, exempta d'infiltracions indegudes,

que estigui pensada en català i girada segons la seva simple gramàtica. Sabem molt bé que les dues llengües són filles del llatí i que, per tant, hi ha d'haver similituds fisonòmiques entre totes dues, però això és una cosa i la multitud de paràsits infiltrats de l'una a l'altra n'és una altra. Germanes, però mai idèntiques. Aquesta mateixa igualtat, o similitud, és allò que fa que molts dels catalanoparlants que han arreplegat manlleus ja de petits, que els han begut de l'ambient familiar o del carrer, de l'escola, no s'adonin del que diuen i ho tinguin per normal i legítim. I els costi corregir-se quan són avisats amb bona voluntat. Ja quan hom és gran, costa renunciar a allò que hem dit sempre, però si volem sincerament normalitzar la llengua bé val la pena que hi fem un esforç, que ens sotmetem a una mena de cirurgia, per amor a la llengua, aplicant allò que deien els antics: *error corrigitur ubi deprehenditur*, "cal corregir l'error allí mateix on és reparat".

Bé, doncs, en català tenim dues expressions particularment bellíssimes, per correspondre de manera polida a les gràcies donades, que són aquestes: **No es mereixen** i **No s'ho val**. Quantes vegades no ho vaig sentir jo, de petit, i ja aleshores ho trobava polit, ben dit i senyor. Crec que l'una expressió i l'altra, per comptes de restar valor a la cosa, al favor, a l'atenció, s'adreça més aviat a la teva persona, per allò que rebaixes el teu mèrit i no vols fer escarafalls sobre l'ajuda o l'atenció fetes al proïsme. Fenomen de relació que no abunda, puix que en general ens solem atorgar més mèrit que no tenim, per una fanfarronada que imposa la manca d'educació i de civisme. És possible que n'hi hagi alguna més d'expressió acceptable, en algun altre dialecte, però ara i aquí són les dues úniques de què dispo.

Tenint una llengua tan rica com tenim, els catalans bé hem de parar compte a netejar-la i després a enriquir-la. Però a enriquir-la sense anar a cercar manlleus a ningú. A mida que anem posant-hi la nostra atenció, se'ns afinarà el sentit exacte de la paraula, de l'expressió, i tot d'una detectarem allò que és importat i no ens fa cap falta. Cal un esforç magnànim de part de tots. No deixant-nos guiar tant per criteris propis, ans pels dels professionals de la llengua que ens guien, perquè l'han estudiada a fons. Hi ha publicacions que ens ofereixen normes i correccions lingüístiques escrites per professionals competents i que, si els seguïem, ens ajudarien força a parlar i escriure bé el català. Dos exemples, per a ser breu: el trimestral *Llengua Nacional*, fins fa ben poc a càrrec del senyor Ramon Sangles, assistit per professionals competents, i el digital *InfoMigjorn*, ara bisetmanal, iniciat pel senyor Eugeni S. Reig, de València, que el treia cada dia de la setmana. Òptimes totes dues publicacions.

7 El valencià al sud del sud

Patricia Morató

Saó, núm. 414, abril 2016

<http://www.saoedicions.com/el-valencia-al-sud-del-sud/>

L'any 1983, la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià obria la porta a un procés de normalització necessari en una societat amb llengua pròpia com la nostra. Es pretenia arribar a un bilingüisme simètric a les zones valencianoparlants, i introduir el valencià de manera progressiva a les zones castellanoparlants. Quan parlem del sud potser pensem en Alacant o Elx, però més al sud encara hi ha País; hi trobem una comarca, el Baix Segura, en què l'aprenentatge de valencià depèn de la decisió de pares, mares i alumnat. Però, què passa amb el valencià al sud del sud?

Al sud del sud, alumnat i professorat patim les conseqüències d'una ordre d'exempció confusa que permet que les famílies decidisquen si els seus fills/es seran avaluats o no de l'assignatura de valencià. I com es tradueix això a les aules? Depèn: amb una mica de sort, la major part del grup farà valencià i les classes seran com les de tecnologia o castellà. Ara bé, en molts casos trobem que hi ha una gran quantitat d'alumnes exempts; en un principi, segons la legislació, han de cursar-la però sense avaluació. Això, òbviament, té repercussions a l'aula.

Pel que fa a l'alumnat que decideix no sol·licitar l'exempció de valencià (sol·licitud que apareix al sobre de matrícula per tal de recordar-los cada any el seu dret) l'assumeixen com una assignatura més. Cal destacar el coratge i la voluntat d'aquest alumnat que decideix cada any continuar estudiant una llengua que, segons els han dit, és llengua oficial, i assumeixen l'esforç de cursar una assignatura més que els seus companys. Quan els preguntem pels motius, coincideixen que els pares els obliguen perquè són conscients de la importància d'estudiar valencià, per a la seua formació i per al seu futur. D'altra banda, se senten oblidats, ja que ningú s'ha esforçat a fer-los sentir valencians o alacantins; troben a faltar escoltar la llengua fora de l'escola, tenir uns mitjans de comunicació que els ajuden a progressar en el seu aprenentatge perquè, tot i que Internet ens apropa a tots i a tot, no és el mateix. A més, es queixen que fora de l'escola resulta pràcticament impossible continuar amb l'aprenentatge de l'assignatura, de manera que, després de l'institut, allò més normal és anar oblidant tot el que s'ha après. D'altra banda, remarquen també els problemes de convivència que provoca l'exempció a l'aula, sobretot als cursos més baixos.

Finalment, pel que fa al professorat de valencià, aquesta sempre ha estat la zona prohibida, per la distància i pels problemes que causa aquesta llei; es tracta d'una llei que resta, que margina, que ofereix a l'alumnat l'oportunitat de deixar d'aprendre, cosa que, tant didàcticament com pedagògica, sembla una aberració. Ningú no dubta si s'ha d'aprendre matemàtiques o ciències socials; en canvi, es posa en dubte i es deixa la possibilitat de no aprendre valencià perquè, tot i que el professorat intentem que l'alumnat exempt n'apregui alguna cosa, resulta quasi impossible amb el marc legal que tenim. Ara, després d'anys de govern en què la llengua sols s'ha usat per a beneficis partidistes i la vertebració del territori s'ha deixat del tot de banda, sembla que hi han arribat vents nous i carregats de bones intencions, amb una Conselleria interessada a construir una escola pública, de qualitat i en valencià. Per aconseguir-ho, ací, al sud del sud, necessitem una revisió d'aquesta llei; perquè resta, perquè margina i perquè no aporta coneixement.

8 Enllaços

- ▶ [El documental "Paraula Viva" repassa la transcendència del diccionari Alcover-Moll](#) (emès a IB3 Televisió de les Illes Balears el 23/04/2016). Vegeu també ["Analitzam el documental 'Viatge de paraules'"](#)
- ▶ Jordi Cabré, ["La vida és de lletres"](#) (*El Punt Avui*, 26/04/2016). "Les Humanitats no desapareixen perquè siguin inútils, sinó perquè ens hem cregut que són inútils. Perquè ens hem empassat aquesta lògica."
- ▶ Oriol Torres, ["La nova gramàtica d'una llengua que LinkedIn va apagar"](#) (*Racó Català*, 21/04/2016)
- ▶ Tere Rodríguez, ["València impulsarà la creació d'una llei estatal de les llengües pròpies"](#) (*El Punt Avui*, 12/04/2016). La Generalitat Valenciana organitza el I Seminari de direccions generals de Política Lingüística de tot l'Estat espanyol. Reivindica més protecció i finançament per als territoris amb llengua pròpia
- ▶ Jaume Corbera, ["La normalització lingüística a les Balears: 30 anys tudats"](#) (blog *El do de la paraula*, 28/04/2016)